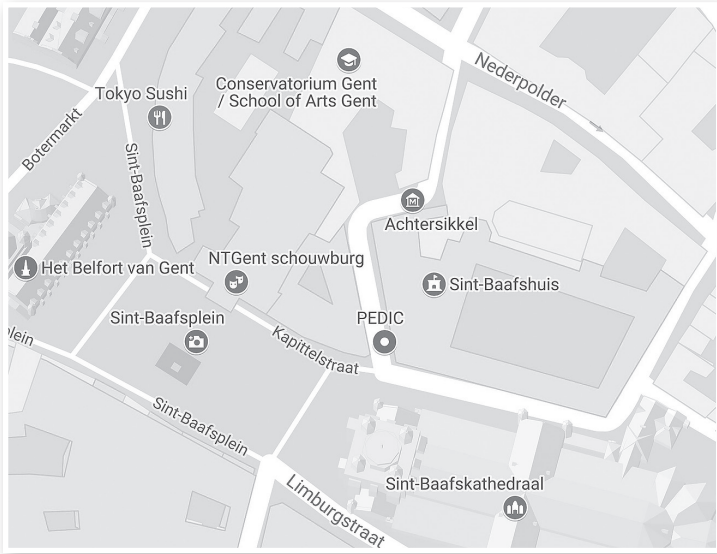

Inleiding

Hoe iets ontstaat

Mag ik uitleggen hoe het allemaal begonnen is? Een mens is verbonden aan een universiteit en geregeld krijgt die mens buitenlandse collega's op bezoek. Als ze nog nooit in Gent zijn geweest, mijn geboortestad en nog steeds mijn woonplaats, dan mag je niet anders dan een rondleiding voor te stellen. Onvermijdelijk dient het Sint-Baafs (deftiger: de Sint-Baafskathedraal) bezocht te worden, niet alleen voor het interieur maar bovenal, jawel, voor (*De aanbidding van*) *het Lam Gods* van de gebroeders Van Eyck. Een aangenaam neven-effect van deze hele toestand is dat ik het fameuze schilderij ondertussen ken in de voornaamste vertalingen: (*The Adoration of*) *the Mystic Lamb* (Engels), (*L'Adoration de l'*)*Agneau Mystique* (Frans) en (*Die Anbetung des*) *Lamm Gottes* (Duits). Grappig wel dat het Nederlands en het Duits het op God houden terwijl Frans en Engels niet echt een risico willen nemen en dan meteen de mystieke toer opgaan. Maar dat geheel en al terzijde. (Hoewel: lees het schitterende boekwerk van Peter Schmidt, *Het Lam Gods* (1995), een ongelofelijk erudiete analyse van het schilderij, een waar genot.)

Ondertussen, dat kan iedereen wel vermoeden, was ik die routine wel een beetje beu geworden. Ik zal niet beweren dat ik inmiddels de triptiek zo goed ken – als het ware van binnen

en van buiten – dat ik hem kan natekenen maar het concept is mij bekend. Dus deelde ik mijn gezelschap mee waar in de kathedraal het schilderij te vinden was, ikzelf zou wel post houden op een terrasje in de buurt, doorgaans 't Vosken, een mens is nu eenmaal gehecht aan bepaalde tradities. Op een van die vele keren zitten we buiten aan vermeld café iets te drinken en ik wijs naar het Belfort dat een van de zijden van het Sint-Baafsplein siert, recht tegenover de kathedraal. Ik vraag hun wat ze ervan vinden en de reacties zijn voorspelbaar, vooral Amerikanen aanschouwen het gebouw alsof ze zich in *Jurassic Park* bevinden: hoe kan het dat zulke beesten nog bestaan? En dan begin ik aan mijn uitleg dat ze kijken naar een gebouw waaraan de laatste grondige wijzigingen gebeurd zijn in de wisseling van de 19de naar de 20ste eeuw. Niet vroeger! Als ik zeg 'grondig' dan bedoel ik ook grondig: niet alleen is de toren verhoogd en verstevigd maar ook de erbij horende lakenhalle is verlengd. Dit alles om het gebouw meer indruk te laten maken want – en dit is een sleutelmo-

ment wil men vandaag Gent kunnen begrijpen – in 1913 zou de Wereldtentoonstelling in Gent plaatsvinden en dus moest er goed nagedacht worden over hoe de maagdelijk beschermde stad zou worden gepresenteerd aan de wereldbevolking. Hoe weet ik dat? Om de eenvoudige reden dat in 1988 in de Gentse Sint-Pietersabdij een tentoonstelling te bezichtigen was over dit scharniermoment in de Gentse geschiedenis onder de schitterende titel *Gent in weelde herboren*. De catalogus (1988) met de gelijknamige titel van de hand van André Capiteyn is een van mijn geliefkoosde boeken in mijn bibliotheek omdat mijn blik op Gent daardoor helemaal gewijzigd is. Want het gaat niet alleen om dat Belfort. De organisatoren, stadsbestuur inbegrepen, zijn indertijd de stad rondgegaan en, waar ‘nodig’, hebben ze beslist om ‘aanpassingen’ door te voeren. In de zojuist vermelde catalogus is de titel van het eerste hoofdstuk zeer toepasselijk ‘Grote kuis in de kuip’. Een kwaadaardig mens zou zeggen dat ze de stad hopeloos vervalst hebben want veel van wat als authentiek wordt gepresenteerd is het niet (meer). Een vriendelijker mens zoals ikzelf zou stellen dat je in Gent iets unieks gepresenteerd krijgt, namelijk een 19de-eeuwse romantische reconstructie van een middeleeuwse stad en dat is vrij uniek. Mijn vermoeden, maar meer is het niet, is dat dat ervoor heeft gezorgd dat Brugge niet aanvoelt zoals Gent en omgekeerd. Maar terug naar mijn verhaal.

Het vervolg laat zich gemakkelijk voorspellen. Ik begon mijn gasten mee te nemen op een toer door Gent waarbij ik een aantal gelijkaardige reconstructies liet zien. Iedereen was het erover eens dat dit wel een meer dan intrigerende manier was om een stad te leren kennen. Wat daarna gebeurd is, weet ik niet meer precies maar op een bepaald moment ben ik gecontacteerd door Vormingplus, afdeling Gent-Eeklo met de vraag of ik die wandeling voor hen wilde organiseren. Als ik het mij goed herinner was mijn eerste reactie negatief. Was het risico niet groot dat de deelnemers aan zo’n tocht er een kater zouden aan overhouden? ‘Dit klopt niet, dat is aangepast, dit is nooit zo geweest, dat stond er pas in dat jaar ...’, waarom zou

iemand daarin geïnteresseerd zijn? Tegelijk vond ik het idee van een wandeling doorheen Gent wel aantrekkelijk. De onverbeterlijke en onverbiddelijke lesgever die ik was, ben en blijven zal, zou behoorlijk aan zijn trekken kunnen komen en mijn reeds opgedane ‘negatieve’ kennis hoefde uiteraard niet verloren te gaan. De kwestie was om het materiaal dat ik al had te plaatsen in een ruimer kader. Maar welk kader? Welk soort wandeling had ik voor ogen? Dat op zich is een mooie mentale dwaaltocht gebleken.

Welke types van wandeling?

Eén ding was zeker: op een bepaalde manier zou het een *filosofische* wandeling moeten worden. Dat heeft het voordeel dat een aantal mogelijkheden al meteen geschrapt konden worden:

- *De historische en archeologische rondleiding.* Ik ben geen stadsgids en wil mij in geen geval meten met de kenners ter zake. Hoewel Gentenaar door en door is het nog een andere zaak om een stad te kennen op een historische correcte wijze – ik kom daar nog op terug in dit boek – en die ambitie heb ik niet. Het idee om een opleiding te volgen heeft natuurlijk iets aantrekkelijks maar doordat ik lid ben van de *Gentse Vereniging voor Stad Archeologie Landschap Monument* (www.gvsalm.be) weet ik zeer goed hoe delicaat het is om op een wetenschappelijk verantwoorde wijze een geschiedenis samen te puzzelen en tot een samenhangend verhaal te integreren. Dat is een vak op zich en soms is het een waar genoegen om iets over te laten aan anderen in de volle overtuiging dat ze er iets beters van zullen maken dan ik. Dus, neen, geen geschiedenis of archeologie.
- *De thematische rondleiding.* Dit is duidelijk een genre dat de laatste tijd aan gewicht wint. Het kan gaan om een bepaalde beroepsgroep, bijvoorbeeld hoe leefden, werkten en woonden arbeiders en hun gezinnen in het 19de-eeuwse geïndustrialiseerde Gent. Het kan ook gaan om fysieke

objecten, somtijds best verrassend, zoals een wandeling waarbij winkelpuizen in het Gentse worden bekeken. (Met een mooie publicatie erbij: *Verleidelijke vitrines, 700 jaar winkelpuizen in Gent*, 2016). Of over gebeurtenissen, zoals een wereldoorlog, een revolutie of een natuurramp. Zelfs een abstract begrip valt niet uit te sluiten: Gent kent nu een *Lichtwandeling* waar de liefde (met inbegrip van de betaalde liefde) centraal staat. Maar ook concrete personen kunnen de rode draad vormen: het Gentse Poëziecentrum (www.poeziecentrum.be) organiseert een Maurice Maeterlinckwandeling voor jongeren tussen twaalf en achttien en boekhandel Limerick een Gezusters Lovelingtocht (www.limerick.be). Een volledige opsomming kan ik hier niet geven vermits de website visit.gent.be al tachtig (!) thematische rondleidingen aanbiedt en dan zwijg ik nog over de website van *Vizit* die ook in Gent actief is (vizit.be/nl/gent/). Maar in al deze gevallen vereist dit eveneens een degelijke historische kennis, aangevuld met sociologische, politieke, maatschappelijke en literaire, artistieke kennis. Ook hier wil ik mij niet meten met mijn beteren.

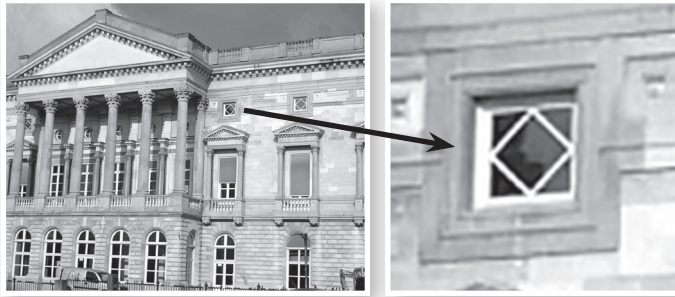
- *De architecturale rondleiding.* Hoezeer ik ook hou van en geïnteresseerd ben in architectuur, toch ben ik een onvoldoende specialist om er enige geloofwaardigheid aan te verlenen. Dus een wandeling met architecturale inslag, zoals het bekijken van art-nouveauhuizen, maçonnieke gebouwen (maar daar heb ik wel een mouw weten aan te passen, zie hoofdstuk 1), kerkhoven, overheids- en andere openbare gebouwen, universitaire instituten of riolen (hoewel ik voor Gent niet meteen iets gevonden heb, we zijn dan ook Wenen niet en Orson Welles is allang overleden). Bovendien worden vele van deze wandelingen al aangeboden, onder andere door een organisatie die ik heel hard koester, namelijk Interbellum (www.interbellum.org) met de onvermoeibare Norbert Poulain als drijvende kracht. Dus, neen, dat ook niet.
- *De rondleiding waarbij de rondleider zelf bepalend is.* Een concreet voorbeeld van een dergelijke wandeling is een ver-

kenning van een stad door een dakloze of door een Belg met migratieachtergrond zoals het nu zo mooi heet. Ik heb het zelf nog niet meegemaakt maar ik kan mij levendig voorstellen dat dit een totaal ander beeld van een stad laat zien dan voor een inwoner met een vast adres en zonder migratieachtergrond (hoewel hierbij de kanttekening kan geplaatst worden of er wel iemand bestaat met dat label). Maar helaas, als inwoner van Gent ben ik wonderbaarlijk modaal, afkomstig uit de typisch Gentse niet al te kleine middenstand, in een rijhuis aan de achterkant van het Sint-Pietersstation, pendelaar tussen Gent en Brussel, werkelijk, modaler kan het niet. Het zou een behoorlijk vervelende wandeling opleveren dus neen, liever niet.

- *De op een of andere manier culinaire wandeling.* We kennen ze allemaal: de kroegentochten (in Gent kun je bijvoorbeeld een Beerwalk: www.beerwalk.be/nl/gent/ doorslikken), de wandeling van restaurant over snoepwinkel naar chocola-tier, de ‘hapjeswandeling’, noem maar op, en ik zal de laatste zijn om te ontkennen dat dit ongemeen geestig kan zijn maar aan mij mag dat niet gevraagd worden. Een oud-protestant (ik dus) die mensen rondleidt om hen in hun verderf te storten, hun vleselijke verlangens te laten bevredigen, het pure genot op te zoeken, ik zou het niet overleven. En wie zou geïnteresseerd kunnen zijn in een rondleiding met beschuit en water? Dus deze mogelijkheid verviel ook.

Deze vijf types van wandelingen zijn zonder enige twijfel bekend aan ons allen. Maar hiermee is de lijst van mogelijkheden zeker niet volledig. Ik vermeld kort twee van dergelijke ‘ongewone’ wandelingen. Beide leken mij zeer aantrekkelijk maar opnieuw, aangezien ze al bestaan, leek het mij weinig zin te hebben om meer van hetzelfde aan te bieden:

- *De wiskundige wandeling.* Bestaat echt: ivgwiskundewandeling.webklik.nl! Een rondleiding door Gent met een wiskundige bril op. In het begeleidende boekje (te downloaden van de website) staat precies uit-

gelegd wat de bedoeling is. Omdat ik ervan uitga dat voor de meesten onder ons dit klinkt als vrij onzinnig – hoezo, wiskunde in de stad, staan er soms berekeningen op de muren? – geef ik hier een klein voorbeeld. De deelnemers worden uitgenodigd om een aantal problemen op te lossen zoals wat de grootte is van het aangeduide driehoekje in verhouding tot het gehele raam dat 1 m^2 meet. Men kan natuurlijk oordelen dat dit allemaal wat vergezocht is maar ik beken meteen dat deze ramen mij nog nooit waren opgevallen in de gevel van het oude justitiepaleis. Behalve dat het antwoord 1250 cm^2 of $0,125 \text{ m}^2$ of $1/8 \text{ m}^2$ is, heb ik duidelijk iets bijgeleerd over de architectuur in de stad. Hoe dan ook, deze mogelijkheid was duidelijk al in gebruik.

- *De geheime wandeling.* Het is moeilijk te weerstaan aan de evidente grap: over deze wandeling kan ik helaas niets vertellen want ... Ik weet effectief niet of zulke tochten bestaan, het idee heb ik gekregen van de boekenreeks *The 500 hidden secrets of ...*, uitgebracht door uitgeverij Luster in Antwerpen. Er is er ook eentje voor Gent, samengesteld door Derek Blyth, en de bedoeling is om de aandacht te trekken op die zaken waar men doorgaans aan voorbijloopt, zowel bewoner als toerist. Niet echt geheim dus maar wel verrassend bij momenten. Twee pagina's zijn gewijd aan de restanten van de reeds vermelde Wereldtentoonstelling van 1913 en, moet ik eerlijk bekennen, eentje van de vijf was mij niet echt bekend. Mooi concept maar niet meteen wat ik zocht.

Hoewel de conclusie van mijn zoektocht dus uiteindelijk negatief bleek, was het schrijven op zich van deze opsomming iets heerlijks om te doen, want, geef toe, het is een ware ode aan de menselijke creativiteit, wat bedenken wij allemaal niet om elkaar te amuseren en te instrueren. Zat ik nu hopeloos vast? Uiteraard niet, er was geen enkele reden tot wanhoop want de idee van een *filosofische* wandeling is allesbehalve een nieuwigheid. Alleen zijn ook hier weer verschillende types te vinden. Evenwel heb ik ook hier geen direct bruikbare variant gevonden:

- *De filosofische wandeling opgehangen aan een filosoof.* Ook filosofen hebben ergens gewoond, geleefd en gewerkt en, als het een beetje meevalt, hebben ze dat gedaan op verschillende plaatsen. De voorbeelden zijn meer dan bekend: een Erasmuswandeling in Rotterdam (maar andere plaatsen komen ook in aanmerking zoals Leuven), een David Humewandeling in Edinburgh (maar voor een deel zou Parijs ook wel kunnen), een Denis Diderottocht in datzelfde Parijs. Het probleem is dat voor Gent dit geen eenvoudige opgave is. Er is natuurlijk de 13de-eeuwse theoloog Hendrik van Gent, geboren op de Muide, maar helaas is er te weinig geweten over zijn dagelijkse leven om hieraan een wandeling te kunnen vastkoppelen. Recenter uiteraard is er Leo Apostel maar zo veel verplaatsingen in het Gentse maakte hij nu ook weer niet waardoor dit een vrij korte wandeling zou worden en dan lijkt een klassieke lezing meer aangewezen (wat ik trouwens ook doe). Dat gezegd zijnde, zou de wandeling kunnen uitgebreid worden naar wetenschappers en filosofische leerstelsels. Maar dat is al gebeurd en specifiek voor Gent verwijs ik graag naar Paul Gordyn (www.detuinvanhetgeluk.be) die zo'n wandeling heeft geconcipieerd door, onder andere, ook de godsdienst mee op te nemen en dan is Gent met zijn protestants verleden en heden een rijk en dankbaar onderwerp. Ik voeg er meteen aan toe dat hij ook voor Gent een holebiwandeling heeft uitgewerkt waarvan de brochure kan gedownload

worden op de Gentse stadswebsite. Er bestaan heel wat variaties op dit thema en eentje die ik nog snel wil vermelden is *The Philosopher's Walk* in Japan (fromkyoto.jugem.jp): een pad van beperkte lengte waar een beroemd Japans filosoof heen en weer wandelde en de prachtigste ideeën kreeg. Ik vermoed dat het idee moet zijn dat door dezelfde wandeling te maken grootse ideeën zullen opgewerkt worden, een letterlijk heel sympathisch-alchemistische gedachte.

- *De filosofische wandeling als bron van inspiratie.* Je dwaalt rond in de stad, je bekijkt een boom in een park en die boom zet je aan het denken. Waarom staat die boom hier? Wat is eigenlijk: groeien? Vertakkingen als beeld van de keuzes die een mens te maken heeft. De seizoenen als teken van de tijd die voortschrijdt en toch altijd maar wederkeert. Geboorte en dood. Er zijn en er niet meer zijn. Waarom ben ik en wat doe ik hier? Om een modieuze term te gebruiken gebruik je de dingen die je tegenkomt op zo'n wandeling als *triggers* die dingen losweken uit het brein en ze laten ronddwarrelen als bladeren in de herfst (mijn eerste idee was: als nagels in een ballonnenfabriek maar dat is misschien een iets te agressief beeld.) Een dergelijke wandeling lijkt mij eerder een individuele belevenis en dient ook zo beleefd te worden. Er kan wel een schriftelijke neerslag van komen maar dan is het niet langer de wandeling zelf. Het is ook een andere manier van genieten. Een van de mooiste voorbeelden die ik ken is het boek van Ann Meskens, *Eindelijk buiten! Filosofische stadswandelingen* (2007). Een kort citaat uit het *Envoi*:

‘Waarover gaat je boek, vraagt men mij.

Ik aarzel en zeg met een lachje: over binnenshuis en buitenshuis. Dat je binnenshuis altijd van binnen naar buiten moet kijken en niet omgekeerd, en dat er buitenshuis van elke werkelijkheid veel af te lezen valt. Ik verzucht: ach ja, weer eens over mezelf, en als tweede poging tot grapje voeg ik eraan toe: en oh ja, ook over

Immanuel Kant. Maar de stad zou het hoofdpersonage moeten zijn, zeg ik al heel wat ernstiger. En dan zwijg ik. En ik vergeet te zeggen dat het onderliggende thema de moeders en de kinderen zijn. Men vroeg mij *over het leven* te schrijven, en zij zijn de *quintessens* daarvan. Het verbindende touw is liefde. Het andere is weven.' (p. 171)

Heerlijk om lezen maar niet meteen de wandeling die ik zocht.

- *De filosofische wandeling als therapie.* Misschien gebruik ik de term 'therapie' niet op een helemaal correcte wijze maar wat ik bedoel is dat de wandeling een ander doel dient dan een stad te leren kennen op welke wijze ook. Het gaat er veel meer om dat door de wandeling de samenhang in de groep wordt verbeterd, dat er aan 'teambuilding' wordt gedaan, dat allerlei activiteiten worden 'ontplooid' en dat men aan de uitgang zich 'beter' voelt dan bij de ingang. Bestaat dit? Uiteraard bestaat dit. Een mooi voorbeeld is te vinden op de website www.filosofischewandelingen.nl. Een kort citaat op de openingspagina maakt alles duidelijk:

'Een filosofische wandeling is een onvergetelijke ervaring en geeft u en uw team direct energie en inspiratie. Een filosofische wandeling draagt bij aan de oplossing van een probleem binnen uw bedrijf of organisatie. Loopt het in uw team niet helemaal op rolletjes? Hebt u last van een ethische kwestie die het team verdeelt? Wilt u uw medewerkers stimuleren om elkaar beter te leren kennen? Of kampt u met het dilemma welke richting uw organisatie uit moet? De filosofische wandeling biedt uitkomst!'

Mooi dat het bestaat maar ik zie het mij niet doen.

Eén ding mag duidelijk zijn: ik heb echt wel mijn huiswerk proberen te maken maar helaas zonder al te veel succes. Dus heb ik min of meer een eigen concept moeten uitdenken. Uiteindelijk heb ik gekozen voor een formule met volgende kenmerken. De rondleider, ikzelf dus, is niet meer of minder dan een inwoner van een stad, *in casu* Gent. Dat betekent simpelweg dat ik mij dagelijks in deze stad beweeg. Vaak ben ik eruit afwezig omdat ik in Brussel werk maar dan heb ik wel te maken met een speciale plek, namelijk het treinstation, meer bepaald het Sint-Pietersstation. Maar behalve dat, wat doe ik in mijn stad? Soms loop ik alleen maar rond om na te denken, maar vaker gaat het om een concrete ‘opdracht’: naar een boekhandel om mijn leeshonger te stillen, naar winkels met proviand (hoewel dat bij mij vrij minimaal is, mijn echtgenote heeft die opdracht voor haar rekening genomen), naar administratieve locaties (omdat het moet), geld afhalen aan de automaat en nog zo’n paar dingen. Onvermijdelijk brengt dit een korte reis met zich mee door de stad, je passeert huizen, parken, kerken, pleinen, nieuwbouw, speciale architectuur, noem maar op. Je neemt daar lang niet altijd akte van, meer niet dan wel durf ik aan te nemen. Maar al die dingen zijn er wel. Waarom dan niet tijdens een filosofische wandeling even blijven stilstaan bij sommige van die dingen waar we dagelijks voorbijlopen omdat we er de tijd niet voor hebben of willen maken. (Waarom is spreken over tijd altijd zo metaforisch?) Dat stilstaan nodigt natuurlijk uit tot filosofische reflectie in die zin dat een aantal vragen naar boven komen die in andere omstandigheden nooit een kans zouden gekregen hebben. Waarom staat dit hier? Wat is de bedoeling? Wat probeert het mij te zeggen als het al iets te zeggen heeft? En dan misschien wel de meest filosofische vraag bij uitstek: had het anders gekund? Wat zien we dat er niet is (ik kom daarop terug)? Het object in kwestie is wel een aanleiding voor filosofische gedachten, dus zo’n reeds vermelde *trigger*, dat klopt, maar het idee is wel om er zo dicht mogelijk bij te blijven en het object zelf zeker niet los te laten.

Hoe iets vorm aanneemt

Al deze overwegingen hebben uiteindelijk geleid tot een wandeling met het volgende schema:

- 14.00 – 14.15: Samenkomst aan het de Smet De Naeyer-park. Korte inleiding
- 14.15 – 14.35: Thema 1. ‘Wijsheid, kracht en schoonheid’: de verborgen kant van een stad
- 14.35 – 14.50: Wandeling naar Citadelpark
- 14.50 – 15.10: Thema 2. Parken: natuur-als-cultuur in de stad
- 15.10 – 15.45: Rustmoment in het MSK (Mub’Art)
Thema 3. Musea: het selectieve geheugen van een stad
- 15.45 – 16.00: Wandeling naar Rozier
- 16.00 – 16.20: Thema 4. Universiteit (Rozier): de organisatie van de productie van kennis
- 16.20 – 16.40: Wandeling naar Sint-Baafsplein
- 16.40 – 17.00: Thema 5. De romantische middeleeuwen: een stad gereconstrueerd

In totaal drie uur met vijf ‘haltes’. Eigenlijk was er nog een zesde thema – zie daarvoor het besluit van dit boek – maar de praktijk heeft uitgewezen dat de tijd ontbreekt. Het is vaak zelfs een heksentoer om de vijf onderwerpen af te werken. Ondertussen mag ik toch met enige trots hier verklaren dat ik telkens met een groepje van vijftien, zestien geïnteresseerde wandelaars, vaak met een duidelijke minachting voor de weersomstandigheden (‘Een drupke regen gaat ons toch niet tegenhouden, zeker?’), al een twintig keer doorheen Gent heb mogen dwalen op basis van dit schema. Ik heb zelf al heel veel bijgeleerd want elke andere Gentenaar heeft een verhaal dat hier en daar weer verschilt van het mijne zodat ik heb kunnen verbeteren en aanvullen. Wat ik ook heb mogen merken is dat meer en meer mensen buiten Gent aan de wandeling deelnamen. Voor hen was het op een ‘vreemde’ manier kennis-

maken met een stad maar wel zo dat ze daardoor hun eigen thuisstad ook anders gingen bekijken (althans, die indruk had ik toch). Kortom, een aangename ervaring die voor herhaling vatbaar is gebleken en voorlopig nog geen einde kent. Tot daar de genese van wat uiteindelijk mijn filosofische dwaaltocht is geworden, maar wat mag de lezer verwachten van dit boek?

Structuur van het boek

Laat één ding duidelijk zijn: dit boek is geen schriftelijke neerslag zonder meer van de wandeling zelf. Vermits ik tot die filosofen behoor die er diep van overtuigd zijn dat een beschrijving nooit een vervanging kan zijn voor datgene wat beschreven wordt, zou het gek zijn om mij hiertoe te beperken. Wat men vaak presenteert als een beschrijving, is iets anders. Het kan een commentaar zijn, een variatie, een ‘spelen-met’, een kritiek, een aanleiding, noem maar op, maar geen beschrijving. Dat is ook hier het geval. Hoewel het boek netjes gestructureerd is volgens het schema van de wandeling – er zijn vijf hoofdstukken die corresponderen met de vijf thema’s van de dwaaltocht – is het het thema zelf dat bepalend is voor het hoofdstuk in kwestie. Tegelijkertijd wil ik niet mijn bron zomaar laten opdrogen. Elk hoofdstuk zal beginnen met een summierere weergave van hoe ik dat thema aanbreng tijdens de wandeling zelf om dan over te gaan tot een reflectie over het onderwerp. Hierbij leg ik mijzelf geen grenzen op. Wie al iets gelezen heeft van mij weet dat ik mij in meer (*Over wat ik nog wil schrijven*) of mindere (*Elke drie seconden*) mate ‘bezondig’ aan uitweidingen en hier zal het ‘meer’ zijn. Er zal wel een zekere overlap zijn met een paar vroegere teksten van mijn hand maar ik houd het werkelijk minimaal. Indien het mij gelukt is, is elk hoofdstuk zelf een reis die begint met een lokale verkenning in Gent maar die zich dan enkel laat begrenzen door het universum van wat is en van wat verzonnen kan worden.